

S O K F É L E.

13. Szám. Béts. Februárius 12-dikén. 1833

Emlékeztető Jegyzetek.

F e b r u á r i u s.

9. Febr. — 1387. Ersébeth Királynék életétől megfosztatik Novigrádban. — 1788. II József mint Orosz Ország frigyese hadat izen Báró Herbert általja' Töröknek. Belgrád meglepése nem süil el. — 1792. Frantzia Országban Birói zár alá tétettnek a' kiköltözöttek jószágai. — 1801. Béke Lünevillében.

10. Febr. — 1517. Fernando Cortez Cubából el indúl 503 katonával, 109 hajóslegénnyel, 6 lóval, 11 kis hajóval Montezuma roppant birodalmának meghódítására. — 1814. Heves ütközet Cham-paubertnél. Napoleon kétfelé szakasztja a' porosz hadakat. Elöször mosolyog ma néki e' táborozásban a' szerentse, 's tüstént új kevély tervek támadnak benne. — 1828. A' Brazíliai seregek megverettnek Camisás mellet a' La-Plataiaktól.

11. Febr. — 1814. Tsata Montmirailnál. York porosz generál elő-tsapatjai már már Meaux tornyait látják; — még két napi út 's Montmartre tövénél vagynak; midön Sacken oroszgenerál által tüstént vissza hívattnak. A' Champauberti ütközetről értesítve fegyverrel akarnak ketten magoknak útat nyitni Blücher seregeihez, de Napoleon megakadályoztatja szándékjokat, 's erre visszavonólnak Chateau-Thierry felé. Schwartzenberg azomban megveszi a' Nugenti hidat 's előbbre nyomúl a' Saine mellett Páris felé a' nagy Austriai haddal.

12. Febr. — 1797. VII Pius Pápa Követekei küld Napoleon főhadi szállására, hogy a' béke felől alkudjanak, melly Febr. 19-kén helyre áll. — 1804 † Kant Königsbergben. — 1768 született Ó Ts. K. Felsege I-ső Ferentz Florentzben. — 1814. Napoleon Chateau Thierryig kergeti az Oroszokat; de Blücher, Kleist, 's Langeron seregeivel egyesül, 's vissza nyomja Marmontot.

Ö r ö m - K o s z o r ú

Felséges első FERENTZ, Austriai Tsászár 's Magyar Országi Apostoli Király 's a' t. születése napja fényes-ünnepére.

FERENTZ! ki a' bús századok' éjjelén
Bátran keresztül törve, — 's örök nevet
Szerelve, a' gyémánt ditsőség
Fény tetején gyönyörűn ragyogasz!

Nézd a' vidámság' rózsa mosolyjai
Miként feselnek népeid' ajkiról,
'S szemükben a' bájló öröm', gyöngy
Könnyei melly szeliden remegnek.

Jönnek Posonyból nemzetem' ékei,
Hová parantsod' szent szava inteni
Őket kegyes volt, — hogy mosolygjon
Pannon' egén ragyogó' verőfény.

A' hartzban eldőlt párdutzos őseink
Fő rénye — a' szent hálaadás' nemes
Érzése 's a' hűség vagyon nyílt
Artzaikon remeken kivésve.

Magassak óh nagy Fejdelem érdemid!
A' hír e' föld' négy sarkain éltető
Hangan ditsőt — zöld borostyán
'S dics olajág fejedén virítnak.

Forrt a' világ' bús tengere — éktelen
Hartzok boríták ausztria' téreit
'S magyar hazád' bájos vidékin
Mennyi dühös zivatar borongott.

De a' veszély mord átkai közt ditső
Lelked nem ingott — győzni tudó karod
Bajt víva a' tódult hadakkal —
'S mennyköve egy iszonyú tsapással

A' felkelőnek vak dühödéseit
Végkép' lerontá — rég mosolyog kegyes
Artzával a' szent béke már Béts'
Térein és Buda vár határin.

E' föld ragyogló hőse ditső Rudolf!
Törj ált koporsód zárain és FERENTZ
Tettit tsudálva — nyomdokidnak
Valld, hogy igaz követője mindég.

Áh nézz le István mennyei lakhelyed
Fényéből — és mint örzi azon hitet
Tekints'd — a' mellyet ős Előnk közt
Szent ajakid tanítása hintett.

Melly boldogok nézd népei, melly tsuda
Fénnyel lövell rád a' megelégedés'
Sugára — 's nézzd országa' térin
Mint lebeg a' ragyogó aranykor.

Éljél FERENTZ élj Hunnia angyala
Élj milliomm nép' oszlopa — 's életed
Ha letünénd a' vég muláson,
Túl az igaz' koszorúja fedjen!!!

Sujánszky Antal.
Pázmán Nevendéke.

A' jó és rossz szagú kereskedés.

A' XVII. század elején, felette nagy virágában volt
Hollandiában, különösen Harlemben, a' virágokkal
való kereskedés. Egy *Semper Augustusért* megadtak
13,000 forintot is. Egy *Viecroi*-ért adtak: egy tereh
búzáat, egy tereh ro'st, négy hizott ökröt, nyoltz ma-
latzot, tizenkét juhot, ket Oxhoft bort, négy tonna
sert, két tonna vaját, 100 font sajtót, egy emelitet ru-
hát, és egy ezüst poharat, — egyszóval egy egész gaz-

daságot. — De ezen' bohóság nem tarthatott sokáig. A' vevők nem fizették a' virágokért megígért nagy sum- mákat; 's a' mint 1637-ben Aprilis 27-kén Ország tör- vénye által meghatároztatott, hogy a' virágok árában adósok is, tsak azon törvény ereje alatt vagynak, melly alatt minden másféle adósok: azonnal megbukott a' virágok árra; 's a' 15,000 forintos Semper Augustust, 50 forintért meg lehetett venni. — Megvan ez a' virá- gokkal való kereskedés Hollandiában még ma is; noha sokkal kissebb mértékben, mint volt hajdan. Alkmaar és Leida között 20 hold szántóföldnél is több van ma is a' Játzint virág termesztésére szánva. — Nagy hasz- na volt ebben a' kereskedésben sok embernek, mert volt olyan, a' ki ezen jószagú idő, vagy idő jó szagú szellemét használni tudván: három négy hólnap alatt 60—70,000 ftot is megnyert a' virágok után molton kap- kodó Amsterdamiakon. De sokat meg koldússá is tett!

Sokkal helybenhagyhatóbb azért, a' pártos Belgák- nak mostan is fennálló trágya kereskedések: mert ez ugyan olyan hirtelen senkit meg nem gazdagít, de koldússá sem tesz senkit; sőt ezeknek a' számát a' leg- hathatóssabban kevesíti. Az igaz hogy ez, nem ol- lyan jószagú, mint amaz: de itt jó értelemben véve igaz az, hogy — *lucri bonus odor ex qualibet re.* — A' kereskedésnek ezen neme Wars vidékén van külö- nösen divatban: a' holott is több trágya-magazinumok vagynak, mellyekben kiki több külömbféle minémű- ségű és menyiségű trágját találhat és szerezhethet. De ezen kívül kaphat a' Belga más tájékokról is trágját; mert Lillan és Sas de Gandon keresztül minden esz- tendőben megy 300 olyan hajó, melly 600 és több mázsa trágjával van meg terhelve; 's ugyan enynyi hamuval megrakott hajó jött legalább eddig Hollan- diából is. És így viszik ki a' szorgalmatos Belgák, hogy

4500, 's több ember is élhessen egy □ mertföld so-
vány földön.

Be boldogok volnánk mi, alföldi Magyarok különösen, ha ezekhez a' Belgákhoz közelebb lalnánk! Mert mivel nekünk, noha nagyobb részünk a' mezei gazdaságot *fojtogatja*, a' trágyára kevés szükségünk van, azért, mert mi még most is, nem a' földből, hanem egyedül és egyenesen az égből várjuk az áldást, 's azon arany időben gondoljuk magunkat még most is, a' melyben — *immunis, rostroque intacta nec ullis Saucia vomeribus, per se dabat omnia tellus*: igen sok hasznót vehetnénk tőlök. Mert egy némelyik Királyi Városunknak, tsak egy kapuja elől is, több magazinumot tölthetnének meg a' Warsi kereskedők, mint talán az egész Lilléből. — Ha tsak azt (a' trágyát) a' Sebastían le prestre de Vauban híres ingénieur, Lillei Citadellája helyett nem tartja. — . e. f. p.

A' természetnek felvethetetlen gazdagsága.

Az állatok nemét 53—54000-re 's többre teszik. — Az emlős állatokét Humboldt 500-ra, Desmarest, *Mammologie*, Paris 1822, 662-re, a' kiásottakat 's kétséges neműeket is, ide számlálván 849-re; — a' madarakat Humboldt 5000-re; — a' szárazon-vízen-élőket vagyis úszómászókat 700-ra; — a' halakat 2500-ra; — a' bogarakat 44,000-re teszi.

A' plánták nemeit, ugyan tsak Humboldt 56,000-re (Stuedel ellenben 39,684 phanerogamákat, és ugyan annyi Cryptogamákat számlál).

Az Asványok nemét Werner 317-re határozza.

Egy pár tengeri-disznó 1000-re megszaporodhatik esztendő alatt. Egy pár légy esztendő alatt 2 millió maradékot hagyhat maga után. — Lord Ribbesdole

Angliában, 1809-ben ősze zárt egy him, és egy nyőstény tengeri nyulat, 's annak végével 268; 's máskor 300 admagával találta azt. Anglia esztendőnként 250,000 f. Sterling (2,500,000 for.) árrú nyúl-szört ad a' kalap fábrikákba. — Egy néhány esztendővel ez előtt egy Angoly természet-vi'sgáló 9,343,211 tojássát számlálta meg egy tekenős-békának. Egy tzompóban 10,000; egy potykában 20,000; egy töke-halban, Petet szerint 3, Leuwenhoek szerint 9 millió tojásnál is több van. — A' Gubóbogárnak (Cynips) 4—5000; a' méh királynénak (Anyának) 45—50,000 tojásai vagynak. — Egy korpa féregnek (Aphis) ötödik ízigleni nemzetsége 6000 millióból is áll. — Miller azt beszéli, hogy ő egy gabona tövet felhúzván a' földből 18; ezeket két hónap múlva 67; ezeket ismét a' tél elmentével 500 részekre, tövekre osztotta: mellyek közzül némelylek száz; — 60, 70 szemmel megrakott kalászokat hoztak; 's mind ősze 576,840 szemet termettek. — Bizonyos fáradhatatlan természet vizsgálók, felszámlálván; egy mák-főben 30,000, egy dohány plántában 360,000; egy 12 esztendő szilfában 500,000 magot találtak. (És ez a' tsudálatos szaporodás száz esztendőnél tovább is tarthat!)

Mikor áll-elő egy olyan természet vi'sgáló, a' ki felvesse, hogy a' világnak hatalmas alkotója, a' természetnek földünkön lévő három országába külön külön hány tagot útasított!

V. J.

A' Matska és a' Tsíkok.

„Ugyan bizon békételen állatok vagytok ti, már mit nyughatatlankodtok abban a' Fazékban? azzal úgy sem segíthettek magatokon Barátim, — osztán megrendeltetéstek is az, hogy másoknak eledelül szolgál-

jatok.“ — A' tűz helynek örökös Ura, a' matska —
 így vigasztalá a' forró vízben meredező tsíkokat. —
 Artalmas Vigasztaló!

T s e k é l y s é g e k.

Egy országútban eső Sz. nevű falun hajtatott keresztül N. Úr nem; régiben. — A' Fogadó előtt megállapodván — minthogy ebéd után vólt — nem is szált le kotsijáról, azomban szeretett volna egygyet dohányozni. Az ott báméskodni szokott pörsereg között megpillantja a' helység Biráját, ki kurta szárú pipájából ugyan tsak mohon pöfékele. — Biró gazda — kérdi N. Úr — szabad e' itt az útszán dohányozni? — Igen is nagyságos Uram, felele dohányozás közben — „hanem biz azt betsületes emberek nem szokták tselekedni.“

A' tyúkszem.

Néhány hetyke városi uratskák vadászaton előtá-
 láltak egy nyája után ballagó pásztort, a' ki tölök kalapvetve egy pipadohányt kért, 's kapott. Az alatt hogy töltött, közzülök egy fellábát emelgetvén „Bará-
 tim — így szól — alig ha esső nem lesz reánk, tyúkszemem érzékenyen fáj!“ „Úgy la — mond erre a' pásztor — most már tudom szamaram m'ért érzi előre az essőt; szegény pára alig ha nem tyúkszemes!“

A' felvilágosodottság.

Két Ügyvéd útavván *... faluban a' helység' házá-
 nál, míg befogtak az előkelők jelenlétében — egyről másról, 's végre a' városi felvilágosodottságról beszélgettek. Sajnálkozva emlegették útohb a' tartománybéli helyek' hátramaradását azon égifénytől, és homályban

vakoskodását, „megkövetem — felelt reá a' bíró — a' Város felett sints mindég tiszta ég; — a' minap is benne jártomban jól megáztam!“

A' m e g f o n t o l á s.

P... mester ember, egy font húst hozatott; azt szemmértéke szerént keveselvén, elvivé a' szomszéd boltoshoz, megméri 's látja hogy tsak ugyan nem nyom egész fontot; innen tehát vissza se tért lakásába, hanem egyenesen a' bíróhoz tartott, és panaszt tett. Az azonnal oda idéztetett mézáróst jól lehordván a' bíró, ezzel végzé szavait: „Vigyázzon tehát jövődében, 's fontolja meg jobban következését!“ — „Kérem alászan mond hirtelen a' mester — tsak a' húst fontolja meg jobban!“

N. J.

Hány óra Khelner — kiált hetykén N. Urats, — óráját az evő teremben függővel nézegetvén öszve. — Tizenkét óra — felel a' szolgálatra kész fitzko vigyorgva. — No mit vigyorogsz, kérdi N. Úrka, — hát nem tudod, hogy az én órám tegnap estveli hét órakor, mivel felejtém fel húzni elállott — he? — Osztán tudd meg azt ifjontz, hogy némellyek azért tesznek fel a' magaméhoz hasonló kérdést — mert Urak — némellyek pedig — itt Urkánkknak semmitem juta eszébe, de még is hogy bele ne süljön így fejezé be beszédét: némellyek pedig azért mivel — nagy Patrióták.

R e j t e t t s z ó.

Nyáron nintsen feje 's ha szívét kiveted
Farkát, minden Orgán testben fel lelheted
Sőt a' földben 's köveken is.
Vérontó az egész, — betségletben
Van még is itt ez életben.

F. J.

Megfejtés a' 12. számban: Tükör.

Jegyzés. A' 11 számban, a' 76-k lap. 29-dik sorában c' helyett „portapénz“ olvasd: postapénz.